

TİCARÎ SIR, BANKA SIRRI VE MÜŞTERİ SIRRI HAKKINDA KANUN TASARISI

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; kamu kurum ve kuruluşları ile iktisadî, ticarî ve malî sektörlerde üretim, tüketim ve hizmet alanlarında faaliyet gösteren ticarî işletme ve şirketler, bankalar, sigorta şirketleri ve mali piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumlarının ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırlarının talep edilmesi, verilmesi, kullanılması ve korunmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

(2) Bu Kanun, birinci fıkrada belirtilen alanlarda faaliyet gösterenlerin sahip oldukları veya ellerinde bulunan banka sırrı, ticarî sır ve müşteri sırrıyla ilgili bilgi ve belgeler hakkında uygulanır.

(3) Özel kanunlarda düzenlenen ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırlarının verilmesini sınırlayan veya yasaklayan hükümler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunda geçen;

a) Ticarî sır: Bir ticarî işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belgeleri,

b) Banka sırrı: Bankanın yönetim ve denetim organlarının üyeleri, mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu ile ilgili bilgilerle, bankanın müşteri potansiyeli, kredi verme, mevduat toplama, yönetim esasları, diğer bankacılık hizmet ve faaliyetleri, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri,

c) Müşteri sırrı: Ticarî işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin, sermaye piyasasında ve malî piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak müşteriyle ilişkilerinde, müşterinin şahsî, iktisadî, malî, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan veya dolayısıyla edindikleri tüm bilgi ve belgeleri, ifade eder.

Sırların açıklanmasına ilişkin ortak ilkeler

MADDE 3- (1) Bu Kanun kapsamındaki sırlarla ilgili olarak;

a) Yayımlandığı veya kamuya açıklandığı ya da kanunlarda yer alan açıklık ilkesi uyarınca resmî sicillerde veya bilançolar ile faaliyet raporlarında yer aldığı veya kanunlardaki hükümler gereği kamunun aydınlatılması bakımından açıklamakla yükümlü olunan bilgilerin açıklandığı,

b) Sır sahibinin, açıklanması hususunda yazılı muvafakati bulunduğu,

c) Kanunî yükümlülüğün yerine getirildiği,

hâllerde bilgi ve belgelerin açıklanması, kullanılması, verilmesi ve aktarılması bu Kanuna aykırılık teşkil etmez.

Sırların talep edilebileceği haller

MADDE 4- (1) Bu Kanun kapsamına giren sırlar;

a) Türkiye Büyük Millet Meclisinin gizli olarak yapılması gereken meclis araştırması ve meclis soruşturması oturumları ile gizli olarak yapılması gereken meclis araştırması ve meclis soruşturması komisyonları toplantılarındaki müzakerelerde,

b) Mahkemeler ile Cumhuriyet başsavcılıklarınca yürütülen kovuşturma ve soruşturmalarda,

c) Malî veya idarî konularda Devlet adına yapılan denetim faaliyetlerinde,

d) Diğer kanunlarda gösterilen hallerde,
yazılı olarak talep edilir.

(2) Sırların verilmesini talep eden kamu kurum veya kuruluşlarının, talep nedenini ve yetkisinin dayanağını bildirmesi zorunludur.

(3) Bu Kanun kapsamındaki sırların gizliliğine ilişkin karşılıklılık esası öngören uluslararası andlaşma hükümleri saklıdır.

Sırların verilmesi yükümlülüğü

MADDE 5- (1) Bu Kanun kapsamında bulunan sırların sahipleri ve bu sırları ellerinde bulunduranlar Türkiye Büyük Millet Meclisine, mahkemelere ve Cumhuriyet başsavcılıklarına sır kapsamındaki bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

(2) Malî veya idarî konularda yürütülen denetim faaliyetlerinde ise sırların sahipleri ve bu sırları ellerinde bulunduranlar, yapılan görevle doğrudan bağlantılı ve talebin amacıyla sınırlı olmak ve yürütülen faaliyet açısından zorunluluk bulunmak kaydıyla sır kapsamındaki bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

Sır saklama yükümlülüğü

MADDE 6- (1) Bu Kanunun 5 inci maddesi uyarınca verilen sırları doğrudan veya dolayısıyla öğrenen kamu görevlileri ve diğer kişiler, bu sırları kanunen yetkili mercilerden başkasına açıklayamaz, veremez ve kendisi veya başkalarına menfaat sağlamak veya zarar vermek amacıyla kullanamazlar. Bu yükümlülük, bilgi ve belgelerin sır niteliği devam ettiği sürece görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam eder.

Koruma yükümlülüğü

MADDE 7- (1) Bu Kanun kapsamında verilen sırları doğrudan veya dolayısıyla öğrenen kamu görevlileri, öğrendikleri veya talep ettikleri sırlarla ilgili bilgi ve belgelerin korunmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbiri almakla yükümlüdürler.

Ceza hükümleri

MADDE 8- (1) Fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde; 5 inci maddede belirtilen sırların verilmesi yükümlülüğüne aykırı davrananlar bir yıldan iki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası, 7 nci maddede belirtilen koruma yükümlülüğüne aykırı hareket edenler ise bir yıldan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) 6 ncı maddede belirtilen sır saklama yükümlülüğüne aykırı davrananlar 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesine göre cezalandırılır.

Yönetmelik

MADDE 9- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulur.

Yürürlük

MADDE 10- (1) Bu Kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrının gizliliğinin sağlanması ve üçüncü kişiler tarafından bilinmemesi, ilgili ticarî işletmeler, şirketler, bankalar ve bunların müşterileri açısından büyük ve hayatî önem arz etmekle birlikte; iktisadî, ticarî ve malî sektörlerde üretim, tüketim ve hizmet alanlarında faaliyet gösteren ticarî işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketleri, sermaye ve mali piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların şeffaflığının sağlanmasına, kayıt dışı ekonominin, haksız mal edinmenin ve karapara aklanmasının önlenmesine, çıkar amaçlı suç örgütleri ve bunlarının mensuplarının takibine ilişkin tedbirlerle doğrudan ve dolayısıyla bağlantılı olduğu bilinen bir gerçektir.

Ticarî sır, banka sırrı, müşteri sırrı ile kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle öğrendikleri bu kapsamdaki sırlar ve bunların verilebileceği ve açıklanabileceği hâller, mevzuatımızdaki çeşitli kanunlarda düzenlenmiştir. Ancak, bu hükümler yeterli olmamakta, uygulamada çoğu zaman karışıklığa ve tereddütlere neden olmaktadır. Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrının gizliliği ilkesi, bu gizliliğin ortadan kalkmasını gerektiren hâllerin tespitinin uygulamada sık sık sorunlar yarattığı, genel olarak kabul edilmektedir. Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrı olduğu öne sürülerek bilgi ve belge taleplerine yeterli veya hiç cevap verilmemesi ya da sırrın gereği gibi korunmaması nedeniyle, yolsuzluk iddiaları açıklığa kavuşturulamamaktadır.

Tasarı ile, sırların tanımının yapılması, talep edilmesi, verilmesi, kullanılması ve korunmasının tâbi olduğu ilkelerin tespitine; sırların gizliliği veya verilmesi yasağını ortadan kaldıran hâllerin neler olduğuna; sırların talep edilmesinin tâbi olacağı usul ve esasların belirlenmesine; sırları öğrenen kişilerin yükümlülüklerine; bunlara aykırı davranılması hâllerinde, bu fiilleri işleyenlerin cezaî sorumluluklarına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Tasarı yukarıda belirtilen amaçlarla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddede, kamu kurum ve kuruluşları ile iktisadî, ticarî ve malî sektörlerde üretim, tüketim ve hizmet alanlarında faaliyet gösteren ticarî işletme ve şirketler, bankalar, sigorta şirketleri ve malî piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırlarının talep edilmesi, verilmesi, kullanılması ve korunmasına ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir.

Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu veya özel sektöre ait ticarî işletmeler veya şirketler Kanunun kapsamına alınarak, gerek kamu kurum ve kuruluşlarında gerekse kamu veya özel sektöre ait ticarî işletmeler veya şirketlerin sahip olduğu veya ellerinde bulunan ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırları hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanması sağlanmıştır.

Öte yandan, özel kanunlarda düzenlenen ticari sır, banka sırrı ve müşteri sırlarının verilmesini sınırlayan veya yasaklayan hükümler hakkında da bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı kabul edilerek, özel kanunlarda yer alan ve bu Kanun kapsamına giren sırların gizliliğine ve dolayısıyla verilemeyeceğine ilişkin hükümlerin uygulanamaması amaçlanmıştır.

Maddede geçen bilgi ve belge kavramı, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun tanımlar maddesinde yer alan bilgi ve belge tanımı ile aynı anlamda kullanıldığından, her türlü elektronik ortamda tutulan veri ve kayıtları da içermektedir.

MADDE 2- Maddede, ticari sır, banka sırrı ve müşteri sırrının ayrıntılı bir şekilde tanımları yapılarak, bu kavramların anlam ve kapsamının belirlenmesinde ortaya çıkabilecek tereddütlerin engellenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 3- Maddede, sırların açıklanmasına ilişkin ortak ilkelere yer verilmiştir. Buna göre, yayımlanan veya kamuya açıklanan ya da kanunlarda öngörülen açıklık ilkesi uyarınca resmî sicillerde veya bilançolar ile faaliyet raporlarında yer alan, kanunlardaki hükümler gereği kamunun aydınlatılması bakımından açıklamakla yükümlü olunan bilgilerin açıklandığı, sır sahibinin, açıklanması hususunda yazılı muvafakati bulunan veya kanunî yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde hukuken korunmaya değer bir yarar bulunmadığından bilgi ve belgelerin açıklanması, kullanılması, verilmesi ve aktarılması mümkün bulunmaktadır.

MADDE 4- Maddede, Kanun kapsamına giren sırların hangi makam ve merciler tarafından ve hangi hallerde talep edilebileceği gösterilmiştir.

Buna göre, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gizli olarak yapılması gereken bir kısım denetim faaliyetlerine ilişkin toplantılarındaki müzakerelerde; mahkemeler ile Cumhuriyet başsavcılıklarınca yürütülen kovuşturma ve soruşturmalarda ve malî veya idarî konularda Devlet adına yapılan denetim faaliyetinde Kanun kapsamına giren sırlar talep edilebilecektir. İdare hukukunun genel bir ilkesi olan ölçülülük ilkesi gereğince, bu talebin, yapılan görevle doğrudan bağlantılı ve isteme amacıyla sınırlı ve yürütülen faaliyet açısından zorunlu olması gerekeceği açıktır.

Öte yandan, sırların talep edilmesiyle ilgili olarak diğer kanunlarda gösterilen haller de saklı tutulmuştur. Bu şekilde özel kanunlarda bu sırları talep etme yetkisine sahip olanların bu yetkilerinin devam etmesi sağlanmıştır. Ayrıca, bu sırların ancak yazılı olarak talep edilebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 5- Sırların verilmesi yükümlülüğünün düzenlendiği maddede ikili bir ayırım yapılmıştır. Buna göre, bu Kanun kapsamında bulunan sırların sahipleri ve bu sırları ellerinde bulunduranlar, Türkiye Büyük Millet Meclisine, mahkemelere ve Cumhuriyet başsavcılıklarına, sır kapsamındaki bilgi ve belgeleri her halükârda vermekle yükümlüdürler.

Malî veya idarî konularda yapılan denetim faaliyetlerinde ise sırların sahipleri ve bu sırları ellerinde bulunduranlar, yapılan görevle doğrudan bağlantılı ve talebin amacıyla sınırlı ve yürütülen faaliyet açısından zorunlu bilgi ve belgeleri vermek zorundadırlar.

MADDE 6- Maddede, Kanun kapsamındaki sırların ifşa edilmesinin önlenmesi amacıyla sır saklama yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre, bu Kanunun 5 inci maddesi uyarınca verilen sırları doğrudan veya dolayısıyla öğrenen kamu görevlilerinin ve diğer kişilerin, bu sırları kanunen yetkili mercilerden başkasına açıklayamayacakları, veremeyecekleri ve kendisi veya başkalarına menfaat sağlamak veya zarar vermek amacıyla kullanamayacakları belirtilmiş ve bu yükümlülüğün görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam edeceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 7- Maddede, Kanun kapsamındaki sırların korunması amacıyla koruma yükümlülüğüne ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Buna göre, Kanun kapsamında verilen sırları doğrudan veya dolayısıyla öğrenen kamu görevlileri, öğrendikleri veya talep ettikleri sırlarla ilgili bilgi ve belgelerin korunmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbiri almakla yükümlüdürler.

MADDE 8- Maddede, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında uygulanacak suç ve cezalara ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

MADDE 9- Maddede, bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, Adalet Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 10- Yürürlük maddesidir.

MADDE 11- Yürütme maddesidir.